

Arne Ivarsson

Näteryd

En gammal by i Holaveden.

Näteryd var i gamla tider en egen gård men idag finns i Näteryd endast två fritidsfastigheter. Jord och skog hör till Kushult. Några åretruntboende finns inte längre i Näteryd.

Allmänt om Näteryd

Näteryd består, eller bestod av en fjärdedels hemman och kan då jämföras med Öjan, Glasfall och Staffanstorp. Eftersom Näteryd kom att lyda under Kushult är det svårt att ur arkiven få exakta uppgifter om Näteryd och människorna där. Redan i mantalslängden för 1719 upptogs Näteryd under Kushult.

Näteryd gränsar i norr till Sunneryd och Rossholmen, i öster till Stavreberg, i söder till Lilla Krokek och i väster till Hårstorp. Näteryd gränsar således inte till Kushult. Rossholmen ligger emellan. Därför kan man kanske kalla Näteryd som en utjord till Kushult.

Eftersom Näteryd i äldre tider var en självständig gård och hade kopplingar till Stavabygden har jag valt att göra en särskild redovisning av Näteryd.

Näteryds ålder

Näteryd blev en fast boplats någon gång under medeltiden, kanske på 1300-talet. Sedan kan vi pruta eller lägga till något hundratal år, framåt eller bakåt.

Mina äldsta uppgifter om Näteryd är från 1571. Då fanns där en bonde som hette Lasse och han uppgav sig äga en ox och en ko. Tio procent av detta värde skulle han betala till lösen av Älvsborgs fästning.

År 1620 hade Sven i Näteryd en häst, två kor och fem får. Han hade också åker till en tunna utsäde. Samtidigt anges änkan i Näteryd ha en ko, fyra får och ett svin men ingen åker. Näteryd har också under årens lopp legat bland de lägsta i Stavabygden vad gäller skatteförmåga, uttryckt i de olika skattelängder som upprättats. Detta kan också tyda på att Näteryd tillhör de yngre bosättningarna i Stavabygden.

I äldre tider hade Näteryd plats som egen gård i jordeböcker, mantalslängder m.m. Även i ett par tidiga husförhörslängder, år 1766 och 1773, har Näteryd status som egen by. I mantalslängden 1719 uppges att Näteryd brukas under Kushult. Därefter följer flera mantalslängder där Näteryd står ensamt. I mantalslängden för 1776 står åter att Näteryd brukas under Kushult. Näteryds gård ingick därefter i Kushult och de som därefter bodde i Näteryd har i kyrkoböcker och andra handlingar uppgivits bo på Kushults ägor.

I Näteryd har varit många flyttningar under årens lopp. Det har varit *rena vandrarhemmet*. Någon släktgård kan vi inte tala om. När Näteryd sedan lagts under Kushult var det många som bodde här tillfälligt som inhysses.

Ett elakt hemman 1638

Ett intressant dokument är den geometriska ägoavmätningen från 1638. Den har kallats den första kartläggningen. Det är säkerligen den första kartan över Näteryd. Den är mest att betrakta som en skiss och uppftar två gårdarna, Norrgärdet och Södergärdet med hustomten emellan dem. Näteryds kronohemman står det överst, sedan anges utsädet i Norrgärdet till ½ tunna och lika mycket i Södergärdet.

Några små åkerlappar är utritade i båda gårdarna. Undertill har skrivits *äng till åtta lass hö samt någon skog och utmark*. Därefter kommer slutklämmen *Detta är ett elakt hemman*. Vi skall tolka detta som att det var svårt att försörja sig på detta hemman.

Laga skifte

Ett markskifte har skett i Näteryd. Det var år 1841 och det var laga skiftet. Näteryd var då uppdelat på sex ägare. Ägaruppgifterna och uppgifterna om mantal tyder på att skiftet var en del av Kushults skifte. Då upprättades också en karta. Enligt kartan låg husen väl samlade på den plats där husen ligger idag, fränsett att det på kartan ligger ytterligare hus, kanske ett eget torp, strax norr eller nordost om Fridhem.

Torp och torpare

I den torpinventering som nyligen gjorts har konstaterats tre eller fyra torp i Näteryd, eller rättare sagt, Kushults ägor. Av dessa finns två kvar ännu idag, nämligen Lindbergs och Fridhem. Det tredje var Smed-Kristins, vilket låg invid landsvägen, söder om torpet Skansen på Sunneryds ägor. Det finns en muntlig tradition om att ytterligare ett torp kan ha funnits nordost om Fridhem. Kartan från laga skiftet talar för denna uppgift. På Näteryds ägor fanns också en *hybbel*, en enkel stuga på 1600-talet. Platsen för denna är inte helt klar.

Domböckerna

Ur domböckerna finns en del att hämta om Näteryds inbyggare. Inte så att de har varit sämre än andra på att lyda lagen. Men domböckerna har ju också tvistemål, köpekontrakt och annat. Jag har arbetat in uppgifter ur domböckerna i anslutning till respektive personberättelser. Likadant har jag gjort med uppgifter ur bouppteckningar.

Emigrationen till Amerika

Emigration till Amerika har förekommit även från Näteryd, kan vi anta. På grund av kopplingen till Kushult är det svårt att utskilja Näteryd. Frans Alfred Rosenkvist och Amalia Krok emigrerade till Amerika 1881. Detta skedde möjligen från Näteryd.

Intressanta människoöden

Det finns många intressanta människor som passerar revy när man bläddrar i Näteryds historia. Jag vill särskilt framhålla några kvinnor, nämligen tre generationer i samma familj. Det är Kerstin Arvidsdotter, född 1762, änka efter torparen Erik Persson i Västra Haddåsen. Det var vidare hennes dotter Maja Eriksson, född 1785, trolovad med soldaten Häggberg, som

dog före giftermålet, samt deras gemensamma dotter Anna Karin.

Den sistnämnda vigdes den 8 november 1836 med livgrenadjären Peter Ståhl från Sjögetorp. Men denne dog fem timmar efter vigseln. Läs mera om dessa kvinnor längre fram i denna berättelse om Näteryd.

Där kan vi också läsa om den *näslöse, vanföre och oduglige drängen* Samuel Johan Svenson. Han är ett människoöde, värt att begrundas.

Människorna i Näteryd

Den äldsta uppgiften jag har från Näteryd är från 1571. Då fanns i Näteryd en man som hette Lasse. Han deklarerade då att han hade en ox och en ko. Han hade inga får, getter, svin, ungnöt eller hästar, ingen koppar och inget silver. Därefter dröjde det till år 1613 innan nästa notering.

Vi börjar med en tabell för att visa de äldsta uppgifterna om Näteryd.

<u>År</u>	<u>Namn mm</u>	<u>Källa</u>
1571	Lasse (en ox och en ko)	Älvsb.
1594	Sven i Näteryd har sålt systerpart i Jonstorp, se domboken	
1613	Per	Älvsb.
1620	Sven (1 häst, två kor, fem får, en tunna utsäde)	BU
-"	Änkan(1 ko, fyra får, ett svin)	ö
1621	Sven (1 häst,2 kor,1 svin,7 får, 1½ tunna utsäde)	BU
1627	Lasse och Sven (fem mantalsskrivna i byn)	M
1635	Håkan i Näteryd är vittne vid 12-mannaed, se domboken.	
1637	Håkan, "inhyses, Peder Simonsson, 60 år"	Mil.
1638	Håkan	Mil.
1639	<i>Detta är ett elakt hemman, se nedan.</i>	
1640	Håkan	M
1645	Håkan med hustru	M
1645	Håkan, räntan 3-16-16	J
1646	Håkan med hustru	M
1647	Håkan med hustru	M
1648	Håkan med hustru Kerstin	M
1648	Håkan Olofsson	Mil.
1651	Håkan med hustru	M
1652	Håkan, räntan 3-16-16	J
1652	Håkan i Näteryd kallade Per i Sunneryd för tjuv, se domboken	
1655	Håkan	J
1655	Per Larsson i Näteryd bötar för lägersmål, se domboken	
1658	Håkan med hustru Kerstin	JW
1658	Håkan lånade av Jöns i Stava till skatten, se domboken	
1661	28 feb föddes Bengt, son till inhyses Sven Börjesson och hans hustru Ingjäl Arvidsdotter	Sock.
1664	<i>Konan Ingrid i Näteryd har låtit råda sig med barn, se domboken</i>	
1664	Håkan i Näteryd bötar sex daler för förfallna hus, se domboken	
1665	"en knekt och hans moder i Näteryd, Hybbeln"	Sock.
1666	Om <i>mulabete och klövetråd i Skansmarken</i> , se domboken	
1667	Håkan	Sock.
1669	"Peders hustru i Näteryd"	Sock.

1675 Håkan, 1/4-dels hemman, räntan 3-16-16	J
1678 <i>Gifta knektakonnan Ingrid Karlsdotter med barn</i> , se domboken	
1681 Per och hustrun	M
1682 Per och hustrun	M
1684 Per	Mil.
1685 Anders	J
1687 Per, Gunnar och hustrun	M
1692 Karin Persdotter skall betala, mantalspenning, se domboken	

Förklaringar:

Älvsb = Älvsborgs lösen	Mil = militära källor,
BU = Boskaps och utsädeslängd	M = Mantalslängd
J = Jordebok	Sock = sockenstämmoprotokoll

Detta var våra äldsta uppgifter om Näteryd i tabellform. Jag vill börja med att titta lite närmare på de uppgifter som finns i tabellen.

Den äldsta uppgiften jag har om Näteryd är från 1571. Alla Sveriges bönder skulle då bidra med 10 % av sina tillgångar för att Sverige skulle köpa Älvsborgs fästning av danskarna. Det blev därför en skattetabell. Bonden i Näteryd hette då Lasse. Han hade inget silver och ingen koppar. Hans tillgångar bestod av en ox och en ko.

Från Vista härads dombok har vi en notering från 1594. Den kan gälla Näteryd, även om det skrevs Nätsret eller Nätered. Den tyder på att Sven då haft någon koppling till Jonstorp i Gränna landsförsamling.

År 1620 hette bonden i Näteryd Sven och han hade en häst, två kor och fem får och han hade åker till en tunna utsäde. I Näteryd fanns också en änka som hade en ko, fyra får och ett svin. Hon var kanske änka efter någon tidigare bonde i Näteryd.

Håkan Olofsson - - - -, bonde i Näteryd,
H Kerstin - - - -,

Håkan kom till Näteryd vid mitten av 1630-talet och var sedan bonde här fram till 1670-talet. Han skymtar i längderna mest med förnamnet, någon gång också med efternamnet. Mest står det Håkan med hustru, men även hustrun Kerstin nämns någon gång med förnamn. År 1661 fanns det en inhyst man i Näteryd som hette Bengt och hans hustru hette förmodligen Ingiäl Bengtsdotter.

Om bakgrunden för Håkan och hans hustru vet vi inget.

Ett elakt hemman

Från den geometriska jordeboken 1638 har vi några uppgifter om Näteryd samt en enkel karta över de åkrar och ängar som hörde till Näteryd. Det var alltså under Håkan Olofssons tid. Kartan visar att det i Norrgärdet fanns tre åkrar och i Södergärdet fyra åkrar, alla små.

Hustomten var troligen densamma som idag med husen liggande invid vägen som kom från Stavreberg och gick vidare ut mot landsvägen. Åkern räckte till en tunna utsäde och ängarna gav åtta lass hö. Det fanns också *någon skog och utmark*. Så kommer slutklämman till detta, nämligen *Detta är*

ett elakt hemman. Förmodligen betydde detta att det ansågs vara svårt att försörja en familj här i Näteryd.

Vid tinget i Gränna den 6 juni 1652 klagade Per i Sunneryd på att Håkan i Näteryd kallat honom för tjuv och skälm. Håkan nekade först till detta men Per Larsson i Sväm och Nils i Bråten intygade detta. Då medgav Håkan att det var *hastigt framkomna ord*. Han dömdes att böta tre daler. Bygden hörde då till Wisingsborgs grevskap och ingick då i Vista härad. Tingen hölls först i Reaby, senare i Gränna.

I Näteryd bodde förmodligen även flera människor än bondefamiljen. På ägorna fanns ett torp, en så kallat hybbel. Möjligen var det där som Per Larsson bodde. Den 22 februari 1655 hölls vintertinget i Gränna. Då anklagades Per Larsson i Näteryd för att han hade *besovit* en kvinna på Krokeks ägor. Han kunde inte neka till detta och eftersom han inte ville gifta sig med henne dömdes han till tre daler i böter.

Vid hösttinget den 3-4 december 1658 i Gränna vittnade Jöns i Stava om att Håkan i Näteryd levererade Anders Ingemarsson tre daler och 25 öre vid uppbornsmötet i Kråkeryd och att dessa penningar lånade Håkan av Jönses son Per. Anders Ingemarsson var grevens fogde och han hade Kushult som sitt hemman. Det var troligen räntan för Näteryd som betalades.

Vid sommaringet i Gränna den 3 juni 1664 hade befallningsmannen Anders Skog inlämnat en husesynslängd och av den framgick att Håkan i Näteryd inte hållit sitt hemman i Näteryd i det skick som han borde.

Han hade tidigare varnats för att hus och byggning förfallit, nämligen *två stugor, syllaträden och några stockar i väggarna*. Han dömdes att böta sex daler efter husesynsordningen. Vidare konstaterades ytterligare skador på såväl man- som ladugård och *foteträd under två lador och en loge*, och efter nämndens vittnande och värdering dömdes Håkan att böta 12 daler silvermynt.

Vid vintertinget i Gränna den 22-23 februari 1664 framställdes *konan Ingrid i Näteryd, som hade låtit råda sig med barn*. Hon bekände att en dräng, Bengt i Holkaberg, hävdade henne tre veckor före midsommar. Sedan hade detta också skett vid midsommartid åtskilliga gånger. Bengt nekade *med grova eder* härtill och misstänkte i stället Jeppe i Kärr, en gift man som 14 dagar före midsommaren hade beskyllt Bengt för denna kona och velat få honom att bekänna att han hade belägrat Ingrid.

Bengt sade också att Bengt och Håkan i Stava hörde detta. Varken de eller Jeppe i Kärr var närvarande vid tinget och målet uppsköts till nästa ting.

Målet uppkom på sommaringet i Gränna den 3-4 juni 1664. Då blev både drängen Bengt i Holkaberg och *konan* Ingrid i Näteryd inställda inför rätten. *Konan* vidhöll sin förra bekännelse att Bengt hävdade henne i Holkaberg tre veckor före midsommaren förra året och därefter flera gånger, och att hon blev havande vid midsommar.

Därefter födde hon barnet en månad efter Kyndelsmässan förliden vinter. Bengt nekade även nu. Jeppe i Kärr nekade bestämt. *Konan* sade också att någon annan än Bengt icke belägrat henne. Eftersom saken var *mörk* uppsattes målet till ny rannsaking.

Målet uppkom en tredje gång, den 27 september 1664 och även då vidhöll Ingrid sin bekännelse. Hon bekräftade sin bekännelse med *stora eder och förpliktelse*. Bengt nekade även denna gång. Ingen annan kunde övertygas om att ha haft något lägersmål med denna piga.

Saken ställdes till nämndens betänkande och Bengt fick då möjligheten till edgång och värjomål. Han antog inte detta och dömdes då att böta tre daler.

Befallningsmannen Anders Skog i Kushult var Per Brahes fogde eller befallningsman och han hade efterträtt Anders Ingemarsson, som tidigare innehåft denna syssla.

Vid sommaringet i Gränna den 2 juni 1665 klagade befallningsmannen Anders Skog i Kushult över att hans granne Bengt i Sunneryd inte längre tillät honom att ha *mulbete och klövegång* i Skansmarken. Måns i Klämmestorp, 77 år gammal, vittnade om att han för 56 år sedan tjänte i två års tid hos Anders Larsson, som då hade Kushult.

Då hade Kushult sin boskap vid Sandvadet uti Skansmarken. Kushults boskap gick utan någons hinder fritt intill Stavrebergs och Näteryds gärdsgårdar och Skansmarken var en oskiftad mark till Sunneryd, Kushult, Hårstorp, Näteryd och Rossholmen. Måns hörde vid den tiden inget klander här om.

Tvisten om Skansmarken fortsatte. Mera om denna tvist kan vi läsa under Sunneryd, Hårstorp och Kushult. Observera vilka härliga ord, *mulbete och klövegång*.

År 1665 fanns en man i Näteryd som hette Göran. Han var stämmd inför tinget för att han hade uttalat skällsord mot hustru Marit i Bankaby. Mera vet jag inte om honom. Kanske kan det avse Håkan?

På Näteryds ägor fanns i gamla tider en hybbel, en enkel stuga och möjligen något lite jord till. Detta var före indelningsverkets tillkomst och före de vanliga soldattorpens tillkomst. Hybbel var 1600-talets namn på backstuga eller ett litet torp. Var på Näteryds ägor den låg är inte helt klart. På denna hybbel på Näteryds marker bodde på 1670-talet en soldatfamilj, Anders Simonsson och hans hustru Ingrid Karlsdotter.

Mannen låg ute i krig i Tyskland och hustrun Ingrid var ensam hemma. Det bar sig inte bättre än att Ingrid blev med barn. Hon berättade att det var den ogifta skomakaren på Sjöstorp, Peder Jonsson, som haft lägerskap med henne på Holkabergs gästgivargård den 28 maj 1677. Den 20 januari 1678 födde hon tvillingar. Det blev tingssak av detta och rannsakingen började den 1 mars 1678. Peder Jonsson nekade till gärningen.

Nämndens mening var att uppsätta målet till ny rannsaking vid nästa ting. Då berättade nämndemannen Anders i Hårstorp och Måns i Erstorp att gifta mannen Börje i Renemo påstods ha haft *olovligt umgänge med denna lättfärdiga kona*. Hon hade dessutom för 14-15 år sedan fött oäkta barn och då lagt skulden på en dräng, Bengt Nilsson, men att denne aldrig vidgick detta. Det hölls skäligen att *konan föres till Visingsborgs slott till ytterligare cognition*.

Den 27 maj 1678 uppkom målet på nytt. *Konan* vidhöll sin berättelse. Drängen Peder Jonsson nekade även nu. Anders Skog berättar att några från

Tyskland hemkomna soldater berättat att soldaten Anders Simonsson blev sotsdöd i Stettin vid Thomasmässotiden. Målet uppsköts även nu till nästa ting.

Den 23 september 1678 upptogs målet igen. Ingrid vidhöll sin tidigare berättelse. Tingsrätten uppsköt målet till en fjärde rannsaking. Den skedde den 24 mars 1679. Ingrid Karlsdotter vidhöll även då sina uppgifter. Länsmannen Peder i Bankaby framlade fältväbeln Anders Larssons attest att konans man, soldaten Anders Simonsson dog i Stettin den 23 januari 1678.

Lägersmålet skedde sålunda medan hennes man levde. Peder Jonsson förnekade *helt att han haft något med konan att skaffa, denna lättfärdiga och förhårdade skamlösa horkona*. Det framkom också att hon tidigare varit tingförd för lägersmål inför denna rätt, den 22 februari, 3 juni och 27 september 1664. Hon hade då beskyllt drängen Bengt i Holkabergr för att ha lägrat henne i Holkabergrs Gästgivargård, men bemälte dräng hade nekat. Han bekände inte heller när han i sin sjukdom låg på sitt yttersta, med Herrens Högvördiga Nattvard.

Denna *konan* var då misstänkt för lägersmål med en gift man, Jäppe i Kärr. Jäppe var även nu aktuell liksom två gifta män och bröder, Börje i Renemo och Nils i Åby.

Eftersom hennes man levat när hon begått detta lägersmål hade hon bedrivit enfalt hor. Hon förmådde inte betala penningböter och därför dömdes därför *horkonan Ingrid Carlsdotter för begånget enfalt hor att för tingshusdörren hudstrykas*.

Detta skulle ske genast, men den närvarande allmogen kunde inte förmås att *slå horkonan*. Rätten ålade därför länsmannen att anställa detta på eget ansvar. Hudstrykning innebar att sitta vid tingshusdörren med bar rygg och slås blodig genom att alla som skulle gå ut skulle ge henne ett eller ett par slag över ryggen. Det innebar ofta att ryggen blev ett enda stort sår. Stackars människor.

Under 1690-talet bodde i Näteryd Per och Karin. De hade en son Per som föddes 1689 men som dog 1697. 1698 fick de en ny son som också döptes till Per. De har troligen flyttat strax därefter. De är kända endast till förnamnen. De är omnämnda flera gånger i kyrkoboken. Karin var dopvitnen vid åtskilliga barndop. De har troligen flyttat från Näteryd före år 1700. Per var i jordeboken 1695 antecknad som bonde i Näteryd.

Vi närmar oss 1700-talet. Från 1693 började kyrkoböcker skrivas i Ödeshögs socken. Det var uppgifter om födda, vigda och döda. Det gör det lättare att se vilka personer som bott i bygden. Husförhörslängder finns inte förrän från 1805, frånsatt en enkel sådan från åren 1766-73.

Åren 1699 och 1704 var år med hög dödlighet. 1710-1711 kom den orientaliska pesten och skördade många offer i hela landet. I Ödeshögs socken dog 154 människor i pesten, därav 20 i Stavabygden. I Stora Krokek dog sju personer. I Näteryd dog en person, änkan Margareta Olofsdotter, 70 år gammal. Dödsorsaken för henne är inte nämnd. Var hon möjligen en syster till Håkan Olofsson som vi läst om tidigare.

Många tillfälliga boenden tycks ha funnits i Näteryd under åren kring sekelskiftet 1700. Det är omöjligt att få ett sammanhang mellan alla de

namn som strömmar förbi, mest bara förnamn.

Per Gudmundsson	(1614), <i>gammal fattig bonde</i> , död 11 juli 1694
Brita Larsdotter	(1620), död 1702 hos sin måg i Siggeryd
Ingjäl	1661, g m Måns i Siggeryd (omkr. 1685)

Denna familj är känd enbart genom ett par anteckningar i kyrkoboken år 1694.

Från 1695 finns Per och Karin noterade i Näteryd. De fick en son den 19 oktober 1695 som döptes till Per. Karin är dopvittne i Sunneryd och Hårstorp 1696. 1698 fick de återigen en son som döptes till Per. Därefter saknas uppgifter om Per och Karin. Den Per Andersson med hustru som nämns 1719 kanske kan vara dessa, men det är osäkert. Näteryd tycks ha varit rena vandrarhuset.

Under åren 1700 till 1703 bodde Håkan Persson och hans hustru Brita samt en son Per i Näteryd. Även dessa är kända endast till namnen. En annan familj som bodde där någon kort tid omkring 1712 var Anders Håkansson, hans hustru Kerstin Svensdotter och en dotter Margareta, född 1712. Möjligen flyttade de till Sväm 1713.

Vidare bodde i Näteryd vid denna tid en gammal ryttare, Erik Nilsson, född 1647, med sin hustru Karin Larsdotter. De gifte sig 1717 och fick samma år en son, Nils, som dog samma år. De flyttade samma år från Näteryd till Frebol och året därpå till Skrädebergs ägor.

Margareta Olofsdotter, född 1640, änka efter soldat Lars för Ö-gården, dog 1710 hos sin dotter i Näteryd 1710. Hon var ett allmosehjon.

Per Andersson med hustru bodde i Näteryd 1719 och 1720 enligt mantalslängden. Brukaren av Näteryd hette då Per Håkansson. Han och hans hustru var dock även de bara tillfälliga i Näteryd. De är okända i övrigt. Där bodde också ungefär samtidigt Lars Persson med sin hustru. Hustrun var dotter till soldaten Jööl i Sunneryd. Hos dem bodde också hennes mor, Brita Nilsson, änka efter soldaten Jööl. Hon dog i Näteryd 1714. Jag har i övrigt inga uppgifter om dem.

Jöns Bergman	----, ryttare
H Elin Hansdotter	----,
Lars (Sven)	1718-09-25 i Hårstorp,
.dotter	1721-04-09
Nils	1723-11-08, sockneskräddare och bosatt i Jusseryd

Jöns Bergman var ryttare i Hårstorp från omkring 1713 till mitten av 1720-talet då familjen flyttade till Näteryd. De flyttade senare troligen till Öjans ägor. Dopvittnena tyder på att det fanns släktskap med Jöns Hansson i Gåsabol och Nils Hansson i Gyllinge. Kanske var Elin Hansdotter en syster till dessa.

I domboken för sommaringet 1723 finns några anteckningar om Jöns Bergman. Han hade då till tinget instämt Sven Broberg angående rätten att bruka halva Näteryd. Rätten konstaterade att det fanns ett giltigt kontrakt

och gav Bergman rätt i sin stämning.

Olof Larsson ----, torpare
Margareta Hindriksdotter 1683, död 1711
Sara Jönsdotter ----,
Karin 1721-01-11,

Olof och Margareta gifte sig 1708. Olof uppgavs då vara från Näteryds ägor samt ofärdig. De bodde sedan på torpet Skansen på Hårstorps ägor. Där dog Margareta 1711. De var barnlösa. Olof gifte sig 1719 med Sara Jönsdotter och de bodde sedan på Näteryds ägor ett par år men har därefter troligen flyttat. 1774 dog Åby rote gumma Sara Johansdotter, f 1701. Detta kan möjligen vara Olofs hustru.

Vi ser att enbart under 20-30 år i början av 1700-talet har en mängd olika familjer bott i Näteryd. Någon särskild släkt kan inte skönjas. Näteryd fortsatte att vara en tillfällig boplats för en mängd människor.

1737 var ett år med höga dödstal. Det har i kyrkoböckerna för Ödeshögs församling inte angetts vilken epidemi eller vilka sjukdomar som förekom. Möjligen var det "frossan" som är omtalad det året på andra håll i Sverige. I Ödeshögs församling dog 109 personer, en siffra som var ca tre gånger så hög som under ett normalår. I Stavabygden dog 20 personer. I Näteryd dog fyra personer.

Släkten von Brobergen

Någon gång vid sekelskiftet 1700 dyker en ny släkt upp i Kushult, och i Näteryd. Det är den adliga släkten von Brobergen, en urgammal adlig ätt från Rhenstrakten i Tyskland, känd där redan år 1133. Släkten kom till Sverige i början av 1600-talet. Den introducerades på Riddarhuset 1680. I Sverige förekom släkten särskilt i Östergötland.

Till Kushult och Näteryd kom Sven von Brobergen. Namnet skrevs lite olika. Min äldsta anträffade notering är från 1703. Då skrevs namnet Sven von Brobergen. Sedan skrevs det Bråberger och Broberg. För enkelhetens skull skriver jag Broberg redan från början.

Sven Broberg ----, bokhållare, rusthållare, f.d. fältväbel
H1 Dotter till Anders Skog ----,
H2 Maria Larsdotter Sjöman 1697,
Barn: Karl Johan 1698, g m Brita Jonsdotter och rusthållare i Kushult,
Anders - - - -, (Anders Bråberg dopvittne 1723)
Abraham (1732)
Dordi Greta - - - -, gift med Karl Gustaf Björkegren,
Maria 1737-03-27, g m skrädd. Zachris Persson, se nedan

Sven Broberg uppgavs i mantalslängden 1719 vara bokhållare. Troligen hade detta någon koppling till försvaret. Han uppgavs också vara *föravske-
dad fältväbel*.

Han var först gift med en dotter till befallningsmannen Anders Skog i Kushult. Detta uppges i domboken från 1737. Denna dotter till Anders Skog och hans hustru känner jag inte namnet på.

Anders Skog var befallningsman i Visingsborgs grevskap och hade Kushult som sitt boställe. Förmodligen skatteköpte de Kushult men bilden är osäker. Vid storskiftet 1785 uppgavs halva Kushult vara skatte och andra hälften krono.

Genom sitt gifte med dottern i huset blev Sven Broberg rusthållare i Kushult. Vi kan tillägga att Skogs hustru var dotter till borgmästaren i Gränna. Det var överklass alltigenom. Efter Sven Broberg övertog sonen Karl Johan rusthållarsysslan i Kushult.

Något som förbryllar är frånvaron av anteckningar i kyrkoböckerna. Inte många anteckningar i Ödeshögs kyrkoböcker om födda, vigda eller döda vad gäller Sven Brobergs familj. Till viss del kan det bero på att det mesta skedde före 1693 då sådana kyrkoböcker började föras, men åtskilligt borde ändå ha varit med.

Vi kan då undra över om dessa anteckningar skedde i någon annan kyrkobok. Kanske familjen hade något annat gårdsinnehav, i någon annan församling, där man kanske vistades mera. I mantalslängden 1720 för Kushult uppges också bokhållaren Anders Broberg. Kan detta kanske vara en broder till Sven Broberg.

Familjen fanns i Näteryd redan 1719 enligt mantalslängden för detta år. Till Kushult kom de tidigare, kanske omkring år 1700. Bakgrunden för Sven var som tidigare nämnts den adliga ätten von Brobergen men närmare detaljer saknas. Hans andra hustru, Maria Larsdotter Sjöman, var dotter till soldaten Lars Svensson Sjöman på Ängs ägor.

Sven och Maria vigdes 1729. Sven dog omkring 1742. De bodde ännu 1751 kvar i Näteryd men flyttade senare till Kushult. Hustrun Maria Larsdotter och dottern bodde i Näteryd även senare. Dottern Maria gifte sig med skräddaren Zachris Persson, se nedan. Maria Larsdotter dog i Näteryd 3 maj 1779 av bröstsjuka.

Vid vintertinget 1703 den 13 februari hade Sven Broberg i Kushult instämt Hans Håkansson i Sunneryd för stånghygge och åverkan på Kushults skog i Skansmarken. Han krävde skadestånd. Hans Håkansson svarade att skogen i Skansmarken enligt Lysings Härads dom den 14 februari 1684 är Sunneryds enskilda ägor. Detta torde också även nu ha varit häradsrättens åsikt. Vi kan se att Broberg redan 1703 var åbo i Kushult.

Vid höstetinget 1721 hade rusthållaren Sven Broberg ansökt om att få fälla träd på häradsallmanningen. Med hänsyn till att det på gårdens ägor fanns tillräckligt med skog avslög häradsrätten hans ansökan.

Vid sommartinget 1723 hade ryttaren Jöns Bergman uttagit stämning mot rusthållaren Sven Brobergen i Kushult. Det gällde ett kontrakt av den

22 mars 1723, enligt vilket Bergman skulle få arrendera Näteryd. Bergman krävde att Broberg skulle fullfölja kontraktet. Tingsrätten gav honom rätt.

Per Månsson i Hårstorp hade vid hösttinget 1735 instämt Sven Broberg och Lars Jönsson i Näteryd för eftersatt underhåll av gärdesgårdar, vilket orsakat skador på hans åkrar. Han begärde ersättning för skadorna och för rättegångskostnaderna. Broberg var inte närvarande vid tinget utan hans talan sköttes av hans hustru.

Hon och Lars Jönsson menade att skadan på Pär Månssons åkrar berodde på hans egna dåliga gärdesgårdar, vilket nämndemannen Pär Jönsson i Sestorp påstods kunna intyga. Pär Månsson åberopade då sina vittnen, nämndemannen Pär Gudmundsson i Kråkeryd samt bönderna Anders Månsson och Pär Månsson i Lilla Krokek. Nämndemannen Pär Jönsson i Sestorp uppgav att såväl kärandens som svarandenas gärdesgårdar var dåliga vid besiktningen. Vad rätten beslutade vet jag inte.

Vid hösttinget 1735 hade Sven Broberg i Näteryd också instämts av Anders Olofsson i Ödeshög rörande skuldfordran på sex daler silvermynt enligt en obligation, upprättad 1730. Broberg erkände skulden men uppgav att hans barn bör betala skulden eftersom de vid avvittringen efter deras avlidna moder påtagit sig all skuld. Rätten ansåg dock annat och ålade Sven Broberg att inom en månad betala skulden.

Vid hösttinget 1737 hade förre fältväbeln Sven Broberg instämt kyrkoherden Samuel Ekman från Västra Tollstad för att denne tagit Brobergs bänkrum i Ödeshögs kyrka, som alltid hört till Kushult. Kyrkoherden hade inkommit med en motstämning för osann beskyllning. Enligt den bänkdelen som 1670 gjordes i kyrkan av dåvarande prosten Johannes Enander var detta bänkrum givet till greve Per Brahes dåvarande befallningsman Anders Skogs hustru, som då ägde Kushults rusthåll. Sven Bråberg var hennes måg och vill behålla detta bänkrum.

Som vittnen hördes Per Svensson i Bultsbol, Lars Andersson i Åeryd och Peter Persson i Bankaby. Per Svensson berättade att för 30 år sedan hade prosten Daniel Arvidsson med församlingens bifall tilldelat sin och sina efterträdares hustrur bänkrummet nr 9. Det hade nuvarande prosten Fredrik Bagge för sin hustrus nyttjande. Om bänkrummet nr 8 var det något osäkert. Han var ändå säker på att det inte använts av Kushult, utan av gästgivaren i Ödeshög och kyrkoherden Ekmans moder, madam Justina Melin. Med vilken rätt visste han inte.

Andra vittnet Lars Andersson i Åeryd intygade att för ungefär 30 år sedan eller något mer, har detta bänkrum nr 8 blivit av prosten Arvidsson givet till kyrkoherden Ekmans fader i sin livstid. Det har sedan den tiden av kyrkoherden Ekmans moder och hans hustru hävdats.

Petter Persson i Bankaby säger att *för 30 år sedan anslog prosten Arvidsson bänkrummet nr 9 till sin hustru. Då blev nr 8 tilldelad madam Justina Melin och där satt hederligt folk. Han erinrade sig att ryttmästaren Hoff vid samma stoldelning intagit å manssidan det rum som förr lytt under Kushult, men nu senare till rusthållet Klockargården i Ödeshög.*

Nämndemannen Nils Hansson i Gyllinge och Per Jönsson i Sestorp och Jöns Ingelsson i St. Lund intygade ävenledes att madam Justina Melin *alltid innehaft det omtvistade bänkrummet.*

Kyrkoherden Ekman yrkade att behålla detta bänkrum, *helst som kronorusthållet Kushult med ¼ mtl Näteryd icke gör mera än ett hemman och har dessutom ett bänkrum i kyrkan nr 6 och ett dito längre ner.*

Broberg tillfrågades varför han icke tidigare påtalat detta. Han svarade då att han icke velat få osämja när kyrkoherdeänkan Justina Melin levde.

Rättens utslag blev att kyrkoherden Ekman får behålla bänkrummet nr 8. Hemmanet Kushult har dessutom tillräckliga bänkrum i kyrkan. Broberg borde dessutom påtalat detta under den tid han innehade Kushult och inte nu sedan han avstått detta till sin son och måg. Rätten ansåg vidare att Broberg *använt anstötliga tillmälen* och han dömdes att till kyrkoherde Ekman betala fyra daler i ersättning.

Vid hösttinget 1744 uppvisades en bouppteckning över egendomen hos änkan Maria Larsdotter i Näteryd efter hennes avlidne man, rusthållaren Sven Broberg. Egendomen uppgick till 213 daler silvermynt och skulderna till 23 daler. Troligen hade en avvitring skett innan Sven Broberg ingick sitt andra äktenskap.

År 1760 uppstod en tvist rörande arvet efter Sven Broberg. Det var barnen i det andra äktenskapet som började fråga efter sitt arv. De var barn när fadern dog men nu var de vuxna och ville ha ut arvet. Bonden Anders Jönsson i Maltmossen hade varit målsman för Abraham Svensson och hans omyndiga syster. Först fick Brita Jönsdotter, änka efter Karl Johan Broberg, svara för sig. Karl Johan Broberg var en son från det första äktenskapet.

Sven Brobergs andra hustru, Maria Larsdotter från Näteryd, berättade att Karl Johan Broberg, barnens halvbroder, blivit förordnad som förmyndare och därvid *mottagit både det ena och det andra.*

En syster till Karl Johan Broberg, Dordi Greta Broberg, var gift med Karl Gustaf Björkegren. Denne hade fått hand om en del av dessa barns arv genom att han fått låna en del av kapitalet. Björkegren hade sedan råkat i en *gäldbunden belägenhet*. Han var skuldsatt. Målet slutade med en förlikning.

I ett mål från sommaringet 1739 omtalades hur sju kvinnor gick och röjde på en äng vid Holkaberg. En av dem var från Näteryd och därför vill jag här berätta om händelsen. *Det var gamla pigan Kerstin Arvidsdotter, inhyst på Stora Krokeks ägor, inemot 60 år gammal, pigan Johanna Hansdotter på Börstabols ägor, 50 år gammal, hustrun Sara Nilsson i Näteryd, 63 år gammal, pigan Elin på Svinåsens ägor, 64 år gammal, qvinfolket Elin Nilsson på Börstabols ägor, 40 år gammal, samt pigorna Ingrid och Maria Larsdöttrar från Holkaberg, den förra 20 och den senare 24 år gammal.*

Det var den 2 maj 1739. Över ängen rann en liten bäck. Kerstin Arvidsdotter berättade att det var något före middagstid när de vid bäcken fann en gammal blaggarnskjorta eller särk.

När de tittade närmare såg de att något var inlagt däri och igenknutet i ena änden. Däri fann de ett huvud av ett foster, som inte hade något ansikte eftersom däromkring var en blodhinna, och inga ben eller bröst. De blev alla häpna och visste inte vad de skulle göra. De lade mossa om det och lade sedan allt under en sten.

Länsmannen fick höra talas om händelsen och tog hand om deras fynd. De övriga kvinnorna hördes också vid tinget men berättade lika med Kerstin Arvidsdotter.

De uppgav att de inte förstått att anmäla det för någon. De trodde också att någon från Kopparp hade berättat det för kapellanen Sörling. Detta eftersom denne i söndags efter gudstjänsten *undersökt om detta i sakristian*.

De tillfrågades om de kände något kvinnfolk som varit med barn och som kunde misstänkas. De hade inga upplysningar härom att lämna. Länsmannen fick i uppdrag att begrava fostret på kyrkogården och att efter tinget göra närmare undersökningar. Mera om detta finns att läsa under Holkaberg.

Vem denna Sara Nilsdotter från Näteryd var är jag inte säker på. Möjligen hade hon varit gift med Lars Gustafsson och med honom bott på Sunnerys ägor. Hon dog 26 december 1761, *gamla Sara Nilsdotter på Kushults ägor, 87 år gammal (född omkring 1674)*.

I Näteryd bodde år 1742 också nedanstående.

Nils Larsson   - - - - ,
Maria Arvidsdotter   - - - - ,

Vid vintertinget 1742 uppvisades en bouppteckning från den 12 november 1741 i sterbhuset hos Nils Larsson i Näteryd efter hans avlidna hustru Maria Arvidsdotter. Till förmyndare för deras lilla omyndiga son förordnades Jonas Arvidsson i Tyrsabol och Lars Jonsson i Sväm.

Maria Arvidsdotter var syster till bonden Jonas Arvidsson i Tyrsabol. Jag har sökt i kyrkoböckerna efter Nils och Maria men jag har inte funnit dem, varesig i Ödeshögs socken eller i grannsocknarna. De bodde troligen på annat håll när Maria dog. Därefter flyttade Nils till Näteryd. Man kan då undra över varför Näteryd blev en tillflykt för så många tillfälligt boende.

Vid hösttinget 1745 blev förmynderskapet för Nils Larssons son åter aktuell. Sonen var *så sjuk att han det ej förstå kan*, varför Lars Jonsson i Sväm anhöll om befrielse från förmynderskapet.

Vid hösttinget 1751 hade bonden Johan Svensson i Kushult instämt torparen Johan Jonsson i torpet Skansen på Hårstorps ägor. Johan Jonsson hade förra sommaren stulit ett svart sto från Johan Svenssons gårde och sedan sålt detta vid pingstmarknaden i Vadstena. Johan Jonsson svarade med en återstämning.

Johan Jonsson, 25 år gammal, född på Ershults ägor i Åby, son till ryssen Johan Ladoga, en mångsysslare, berättar att han sålt en häst på Vadstena marknad till en obekant ryttare och fått en annan häst i stället som han också sålt till en obekant.

Ryttaren Nils Ek uppgav att han tredjedag pingst sett Johan Svenssons häst gå i Näteryds gårde och att *han nästa dag blivit varse Johan Jonssons häst. Jämförd med den förra hade den samma färg men för övrigt varit nog*

olik den, både mindre till växten samt ena sidan vitfläckad. Vittnet hade hört något om parternas samtal om den försvunna hästen och att Johan Jonsson sagt sig ha bytt bort den till en okänd, men har inte hört honom neka till tillgreppet. Vittnet, rytturen Nils Hillebrand, lika berättelse.

Vittnet Carl Johan Broberg berättade att han söndagen efter pingst på begäran varit Johan Svensson följaktig vid besök hos Johan Jonsson som då erbjudit förlikning genom att betala 15 plåtar, prutat till 14. Åtta dagar före midsommar skulle dessa plåtar betalas. Dessutom skulle Johan Svensson betjäna sig av Johan Jonssons hustru Kerstin. Vittnet Sven Arvidsson i Hårstorp lämnar lika berättelse som Broberg.

Vittnet hustrun Maria Broberg i Näteryd berättade att hon tredjedag pingst sett både Johan Svenssons och Johan Jonssons kreatur i Näteryds gärde.

Målet uppsköts och fick sin avslutning vid vintertinget 1752. Johan Jonsson fick då avlägga ed. Därefter kom rätten fram till att Johan Jonsson frigjort sig från tjuvabeskyllningar och övergick till skadestandsfrågan. Därvid uttalade rätten att den stöder sig på parternas tidigare överenskommelse, nämligen 14 plåtar eller 28 daler silvermynt.

Bonden Johan Svensson i Kushult hade till vintertinget 1752 instämt sin granne, Carl G Björkegren i Kushult. Han yrkade att uppsägningen från arrendet av halva Kushult med Näterydsdalen bör förklaras ogiltigt. Björkegren hade sålt halva kronorusthållet Kushult till bonden Jonas Olofsson i Fotsjö. Johan Svensson åberopade som skäl för sin stämning att han redan hade arrendekontrakt och att han redan hade betalat arrendesumman.

Hur detta mål slutade har jag ingen uppgift om.

Johan Gudmundsson	(1700-09-22),
Kerstin Larsdotter	----
Anna	1726-05-26,

Johan var troligen bonde i Näteryd. Han står för Näteryd i både mantalslängd och jordebok 1730 och 1731. Deras dotter Anna föddes i Näteryd 1726. Johan antecknades som dopvittne på Rossholmens ägor 1729. De bodde också bara tillfälligt i Näteryd.

Efter 1732 har jag inga anteckningar om dem. Troligen är Johan identisk med den Johan Gudmundsson som den 16 april 1764 dog på Stora Smedstorps ägor av bröstsjuka.

Kronolänsman Peter Sundkvist hade till vintertinget 1732 instämt Johan Gudmundsson i Näteryd, Nils i Börstabil, Jöns i Visjö och Bengt i Vantekullen för att de försummat att delta i snöskottningen vid Ombergs djurgård. Johan Gudmundsson uppgav att han varit i Småland och därför inte nåtts av kallelse till snöskottningen när den kom.

Detta intygade nämndemannen Nils i Gyllinge. Nils i Börstabil uppgav att han ingen kunskap fått om snöskottningen förrän samma dag, så att det var för sent att inställa sig. Bengt i Vantekullen uppgav att han var sjuk och sängliggande. Snöskottningen gällde vid *jägarplatser på Omberg*.

En tillfällig bonde i Näteryd vid denna tid hette Håkan. Han var gift med Ingrid Knutsdotter. De är omnämnde 1724 och 1726 i samband med att deras döttrar, Maria och Sara, föddes i Näteryd. De har förmodligen därefter flyttat, okänt vart.

Lars Andersson och Ingrid Nilsson fick en son, Anders, 1748 i Näteryd. De är i övrigt okända. Vi ser återigen att i Näteryd var ofta tillfällig bostad för människor.

År 1737 var ett år med höga dödstal. Då dog Nils Skräddare i Näteryd och hans hustru, Karin. Båda begrovs den 8 maj 1737, han 72 år gammal och hon 53 år.

Den 8 maj 1737 begravdes också torparen Nils Månssons hustru. De bodde på Näteryds ägor. Nils Månsson själv dog något senare samma år och begrovs den 6 juli, 48 år gammal. Vad hustrun hette nämns inte.

Under någon kort tid bodde Lars Jonsson och Ingeborg Karlsdotter i Näteryd. De vigdes 1733. Han uppges vara från Sväm och hon från Glasfall. Hon var dotter till bonden Karl Håkansson där och född 1708.

De fick en son, Nils, i Näteryd 1733. Lars med hustru står 1735 ensam antecknad i mantalslängden för Näteryd. Möjligen flyttade de sedan till Råby ägor. Han blev salpetersjudare och fick namnet Dahlbom, se vidare under Glasfall. Hon uppges också heta Ingiäl.

1745 står i mantalslängden Anders Nilsson med hustru Maria angivna för Näteryd. Måns Månsson och Maria Jönsdotter bodde tillfälligt i Näteryd. De fick en dotter, Stina, där 1741. År 1748 dog pigan Ingrid Svensdotter i Näteryd och begrovs den 29 maj. Hon var då 39 år gammal.

1750 var Karl Björkegren, ogift, skriven för Näteryd enligt mantalslängden. Han förekommer sedan under åtskilliga år som rusthållare i Kushult. Han gifte sig med Dordi Greta Broberg och de bodde i Kushult. Han drogs med skulder och kom på obestånd. Han sålde gården i Kushult 1752 och flyttade från socknen.

Nils Hultstein var ryttare och vigdes 1741 med pigan Karin Svensdotter. Båda uppges då vara från Näteryd. De fick flera barn på 1740-talet och 1750-talet och då uppges de bo på Kushults ägor, vilket också kan avse Näteryd.

Den 21 juli 1763 dog Karin Svensdotter på Näteryds ägor av blodstörtning. Nils flyttade sedan till Sestorps ägor och gifte sig där med änkan Ingrid Andersdotter. Hon dog av rödsot 11 oktober 1773 och Nils flyttade då till Klämmestorps ägor och dog där den 5 april 1782 av bröstsjuka.

Zachris Persson (1737), skräddare
H1 Maria Nilsson - - - -, död 14 juni 1768 i en ålder av 53 år

H2 Maria Svensdotter 1737-03-27,
 Barn: Peter 1754-06-21,
 Maria 1756-12-11,
 Sven 1769-05-12, död s å
 Lars 1770-06-01, död av rödsot 1773
 Sven 1772-02-11, död av rödsot 1773
 Johannes 1774-09-21,
 Karl 1776-11-15, soldat för Lilla Krokek med namnet Blom
 Daniel 1781-01-26,

Zachris Persson gifte sig första gången 1753 med pigan Maria Nilsson från Mark. De bodde sedan på Marks ägor. I vigselnotisen uppgavs Zachris vara dräng. Kanske var han skraddare/dräng? De fick två barn, Peter och Maria. Maria Nilsson dog av vattensjuka den 14 juni 1768, 53 år gammal. Jag har inga uppgifter om bakgrunden för Zachris eller hans första hustru.

Zachris Persson gifte sig andra gången 1768 med Maria Svensdotter från Näteryd. Zachris uppgavs då vara torpare på Norra Bråtens ägor. Efter att ha gift sig med Maria Svensdotter bosatte de sig i Näteryd. Maria var dotter till Sven Broberg och Maria Sjöman.

Zachris och Maria flyttade troligen från Näteryd i början av 1780-talet. Maria Svensdotter dog i Sunnesjö 7 juni 1786 av hetsig sjuka. Zachris Persson ingick senare samma år nytt äktenskap med pigan Sara Johansson från Sunnesjö. Där dog Zachris den 15 mars 1808 av svullnad.

Änkemannen Johan Jonsson från Gränna och Brita Larsson från Sestorps ägor gifte sig 1748 och bosatte sig i Näteryd. De fick en son, Sven, 1751 i Näteryd, men i övrigt är de okända. De var tillfälliga gäster i Näteryd.

Peter Andersson 1731, inhyses
 Sara Gudmundsdotter 1736-04-02,
 Måns

Peter och Sara gifte sig 1764. Han uppgavs vara från Skrädeberg, och hon från Rödebol. Hon var dotter till Gudmund Jonsson och Karin Håkansson i Rödebol. De bodde tillfälligt i Näteryd och flyttade till Angseryd 1767. De kom senare till Sunneryds ägor och där dog Sara 1798 och Peter dog där 1810.

Gabriel Benjaminsson (1719), torpare
 Maria Andersdotter (1711)
 Barn: Henrik 1753-11-21,
 (Stina 1755-)

Gabriel och Maria är omnämnda i en kortfattad husförhörslängd för Hårstorp 1766. De vigdes 1748 i Adelöv. I övrigt är de okända. De är omnämnda i Näteryd 1753. De brukade därefter torpet Skansen på Hårstorps ägor. Gabriel dog där 19 februari 1792. Bouppteckningen visade på en be-

hållning av fem riksdaler. Några barn är inte nämnda i bouppteckningen. Maria dog som fattighjon på Näteryds ägor 1797.

Måns Persson	1733-02-18, torpare
Maria Stina Andersdotter (1727)	
Barn: Anders	1764-05-18,
Maria	(1756)
Stina	1767-03-03,
Katharina	(1762)

Måns och Maria var 1764-1768 torpare på Holkabergs ägor. Måns var son till korpralen Per Lindkvist och hans hustru Ingrid Andersdotter. Bakgrunden för Maria Stina är okänd. De kom sedan till Näteryd 1769. Omkring 1773 flyttade de till torpet Äskefällan på Sunneryds ägor. Där bodde de också bara en kort tid. Deras vidare öden är okända. Jag har inte funnit några anteckningar om dem mera.

Johan Håkansson	1710, torpare,
H1)Sara Bengtsdotter	----, död i början av 1760-talet (?)
H2)Anna Persdotter	1720,
Barn: Äyir	1745-08-15,
Stina	1754-10-23,
Sara	1757-12-21,

Johan var möjligen son till Håkan Persson och hans hustru Brita som i början av 1700-talet bodde i Näteryd. Säker härpå är jag inte. Johan var troligen först gift med Sara Bengtsdotter och de hade i mitten av 1740-talet ett torp på Rossholmens ägor. Från mitten av 1760-talet fanns Johan på ett torp på Näteryds ägor och var då gift med Anna Persdotter.

De gifte sig troligen 1759. De hade två barn, Stina och Sara. Johan dog på sitt torp den 2 juli 1787 av ålderdom, 77 år gammal. Jag har inga uppgifter om Anna Persdotters vidare öden, men testamentet, se nedan, som inlämnades till tinget 1794 kan tyda på att hon dött då. Någon notering om dödsfallet har jag dock inte anträffat.

Vid vintertinget 1794 inlämnades ett så lydande testamente:

Som min avlidna kära man Johan Håkansson genom testamente har förlänat mig vår lilla egendom som i vårt bo finnes, ser jag mig föranlåten att följande förordna, nämligen att efter min död skola mina styvbarn efter lag ansvara och erhålla om något efter mig skulle vara kvar, och det så att ingen i min släkt skall hava något i mitt lilla bo efter min död .

Näteryds ägor den 22 juni 1787

Anna Persdotter

Som tillkallade vittnen: Jonas Jonsson i Erikstorp, Peter Persson i Vantekullen.

Johan Håkansson bodde med sin familj på Näteryds ägor. Vi vet att det redan under 1600-talet fanns en öhybbelö på Näteryds ägor. Det är troligt att

det var detta torp från 1600-talet som Johan och Sara bodde på. Vi vet idag inte riktigt var torpet låg.

Från ungefär samma tid har vi ett annat utdrag ur domboken:

Rusthållaren Olof Jonsson i Kushult hade till sommaringet 1789 instämt änkan Maria Persdotter såsom ägare av rusthållet Lilla Krokek med yrkande om att hon skulle delta i skiljehägnaden mellan Näteryd och Lilla Krokek. Stängselplikten bestämdes i en förening dem emellan till 2/3 för Lilla Krokek och 1/3 för Näteryd. Denna förening upplästes och godkändes.

Änkan Maja Persdotter	1756-07-09, änka 1807 efter livgr. Samuel Ross.
Barn: Anna Stina	1792-07-11,
Peter	1794-04-18, död på Hårstorps ägor 1857
Nathan	1798-07-06, torpare på Klämmestorps ägor
Brita Maja Nilsson	1785-07-27 i Gränna, se nedan
- Magnus	1810-03-18, oä s t Brita Maja Nilsson, se nedan
- Johanna	1821-05-12, död 1822, oä d t Brita Maja Nilsson,

Grenadjären Samuel Ross på Rossholmens ägor dog den 8 april 1799 av blodstörtning. Hans familj, hustrun Maja Persdotter och tre barn, flyttade därefter till Näteryd. Maja var dotter till Per Hansson och Kerstin Persdotter på Sväms ägor. Brita Maja Nilsson var möjligen från Majas första äktenskap.

Maja Persdotter flyttade omkring 1820 med sina barn till Lilla Krokeks ägor. Där dog Maja Persdotter 24 mars 1831 av ålderdom. Sonen Nathan blev torpare på Klämmestorps ägor. Sonen Peter uppgavs vara svagsint och fattig. Han bodde på Hårstorps ägor och dog där 1857.

Dottern Brita Maja Nilsson uppgavs vara dotter till Nils Rebb o Maria Persdotter. Brita Maja uppgavs vara *ofärdig och lägrad* och hade oäkta barn. Hennes son Magnus blev med tiden torpare på Angseryds ägor. Brita Maja gifte sig 1824 med Nathanael Persson Engel. De bodde sedan inhyses i Sväm. Där dog hon 1833 av bröstfeber.

I domboken 1807 har jag anträffat ett mål som gäller Maria Persdotter. Det återges här nedan.

Änkan Maria Persdotter på Näteryds ägor hade till vintertinget 1807 instämt Jonas Jansson i Stora Åby Skattegård. Hon uppgav att denne hade satt sig i besittning av hennes mosters, avlidna änkan Maria Persdotters från Munketorps ägor kvarlåtenskap. Detta utan annan anledning än den att han några dagar före hennes död tagit hem henne till sig.

Maria Persdotter yrkade att han måtte åläggas att med ed styrka riktigheten av bouppteckningen.

Hon yrkade också att han till henne såsom Maria Persdotters enda lagliga arvinge utlämnar all dennas tillhörigheter. Vidare yrkade hon att han skulle visa behörig räkning för vad till Maria Persdotters begravning rätteligen kan ha åtgått.

Maria Persdotter ansåg dessutom att den begravningskostnad som i bouppteckningen uppsatts till 50 riksdaler var *överdrivet tilltagna*.

När målet uppropades var Maria biträdd av löjtnanten välborne herr Per

Stålhammar och för svaranden förekom kronolänsmannen välaktade Sam. Sundelius.

De anmälde att parterna kommit överens om att Jonas Jansson till Maria Persdotter skulle betala 33 riksdaler riksgäldsmynt. Han upplät dessutom till henne den stuga på Munketorps ägor som avlidna Maria Persdotter bott i. Den får nu hennes arvingar efter eget gottfinnande använda. Maria Persdotter tillägnar Jonas Jansson all hennes avlidna mosters kvarlåtenskap och avsade sig därpå alla anspråk.

Bengt Persson (1726), torpare

Bengt Persson var torpare på Näteryds ägor. Han bodde där redan 1774 och vid sommartinget detta år hade han instämt Karl Karlsson i Stora Moliden rörande skuldfordran, 14 daler silvermynt. Karl Karlsson inställde sig inte och dömdes för uteblivandet. Målet uppsköts till hösttinget men då meddelades att parterna var förlikta.

Bengt Persson gifte sig 1762 med Stina Jönsdotter från Börstabols ägor, änka efter Hans Håkansson. Han flyttade dit. Hennes torp var nog bättre.

Vid vintertinget 1786 hade Bengt Persson instämt bonden Lars Gudmundsson i Norra Bråten med krav på att denne skulle betala sin skuld till honom. Skulden var fyra riksdaler och 20 skilling enligt en skuldsedel från den 2 februari 1780. Rätten ålade Lars Gudmundsson att betala sin skuld. Enligt denna anteckning i domboken tycks Bengt Persson ännu 1786 bo kvar på Näteryds ägor.

I Näteryd bodde i slutet av 1700-talet fyra änkor och några barn. Näteryd var en *samlingsplats för änkor och faderlösa*. Något svårt är det att skilja på Maja Persdotter från den Maja Persdotter som jag berättat om ovan. Livgrenadjären Samuel Ross i Rossholmen var gift med en Maja Persdotter.

Det var även hans efterträdare, Sven Ross, men det var en annan Maja Persdotter. Däremot har jag i kyrkoböckerna haft svårt att skilja på deras barn, de förefaller ha blivit felförda i kyrkoboken. Kanske hade även prästen svårt att skilja mellan dessa *Maja Persdöttrar*?

Änkan Maja Persdotter 1739-02-26, död 1807 av rödsot
d Anna Stina 1792-07-11, död 1804 av tärande sjuka,

Det bodde flera änkor i Näteryd. Jag vet inte så mycket om dem. De bodde förmodligen inte någon längre tid här.

Änkan Maja Andersdotter (1713), fattighjon, dog 2/3 1797 av rödsot,
Änkan Stina Svensdotter ---- i Stora Åby, avflyttad till Sväm
Änkan Annika Olofsdotter (1769),
dottern Brita Lisa 1788-07-07,

Annika Olofsdotter uppgavs vara änka efter torparen Magnus Johansson på Orrnäs.

Enligt domboken för sommaringet 1799 hade kronolänsmannen Sundelius instämt drängen Jonas Larsson från Lilla Krokek och pigan Katharina Andersdotter från Näteryd för lägersmål. Katharina berättade att hon på hemmanet Kopparp förra året blivit hävdad av Jonas Larsson och senare fött en son som gavs namnet Anders, men som sedan dött. Sedan de erkänt sitt brott dömde häradsrätten Jonas att böta tre riksdaler 16 skilling och Katharina en riksdaler 16 skilling samt att i sakristian undergå hemlig skrift och avlösning.

Sedan det för häradsrätten vid sommaringet 1800 anmälts att drängen Jonas Larsson i Lilla Krokek och pigan Katharina Andersdotter i Näteryd saknat tillgång till att betala sina böter för ådömt lönskaläge den 1 juni 1799 prövar häradsrätten rättvist att döma Jonas Larsson till 14 och Katharina Andersdotter till sju dagars fängelse på Linköpings slott.

Från kyrkoböckerna inhämtas att under någon tid i slutet av 1780-talet bodde här i Näteryd artilleristen Peter Berglund och hans hustru Maria Abrahamsdotter. De gifte sig 1787 och då uppgavs Maria vara från Maltmossens ägor. De fick en dotter, Stina Persdotter 1787. Peter Berglund har förmodligen dött, kanske uti krigen.

Maria Abrahamsdotter var änka 1805 och bodde med sin dotter på Maltmossens ägor. De flyttade sedan till Skrädebergs ägor. Maria Abrahamsdotter var dotter till Abraham Jonsson och Kerstin Persdotter i Börstabil. Peter Berglunds bakgrund har jag ingen uppgift om.

Dottern Stina hade ett skiftande livsöde. Först var hon gift med Jonas Mur i Skrädeberg och efter att denne tagit sitt eget liv var hon gift med Jonas Stark, se närmare under Sunneryd och Kopparp.

Gustaf Jonsson Mur, son till Jonas Mur och Stina Persdotter, bodde i Näteryd 1838 och hade då gjort sig skyldig till stöld och inbrott. Han dömdes till spöstraff, 16 par spö med tre slag av varje och uppenbar kyrkoplikt en söndag i Ödeshögs kyrka. Spöslitning var ett hårt straff.

Karl Jonsson	1776-01-20, torpare, död 1813,
Stina Persdotter	1783-11-20, d t bonden Peter Jonsson i Stavreberg
Barn: Katharina	1807-06-22, okänt vart hon tog vägen.
Jonas	1810-03-16, till L Smedstorp 1876

Karl och Stina gifte sig 1807. Karl var son till Jonas Karlsson och Maria Andersdotter i Kushult. Han var sonson till Karl Johan Broberg och hade således anor tillbaka till den urgamla tyska adelssläkten von Brobergen som kan följas tillbaka till 1100-talet. Stina var dotter till bonden Peter Jonsson och hans hustru Anna Samuelsdotter i Stavreberg.

Karl och Stina bodde först i Stavreberg men flyttade omkring 1809 till Näteryd. 1813 flyttade de tillbaka till Stavreberg igen. Där dog Karl av venerisk sjuka den 19 oktober 1813, en inte ovanlig sjukdom på den tiden. Han var då bara 37 år gammal.

Trots sitt *fina ursprung* var Karl och Stina inte rika på jordiska ägodelar. De hade ett litet torp men står skrivna som inhyses, både i Näteryd och *vid Stavreberg* . Ur bouppteckningen har antecknats att de hade två kor och en gris på sitt torp.

Detta var ett förpantningstorp med en förpantningssumma av 148 riksdaler. Bland tillgångarna i övrigt har antecknats en bok *Sabbatsro* och fyra psalmböcker. Tillgångarna värderades till 346 riksdaler sammanlagt.

Deras son Jonas lämnade hemmet, gifte sig 1836 med Maja Stina Nilsdotter, dotter till torparen Nils Larsson och Greta Jonsdotter på Börstabols ägor. De arrenderade någon tid en gård i Stora Krokek, hamnade senare som inhyses i Lilla Smedstorp. Där dog Jonas 1880.

Om Karl Jonsson och hans familj finns mera att läsa under Stavreberg.

Kerstin Arvidsdotter	1762-11-19, änka
d Maja Eriksdotter	1785,
-d Anna Karin	1816

I en backstuga vid Näteryd bodde omkring 1814 änkan Kerstin Arvidsdotter och hennes dotter Maja Eriksdotter. Kerstin Arvidsdotter var dotter till Arvid Andersson och Anna Nilsson i Tällekullen.

Hon hade varit gift med torparen Erik Persson på Västra Haddåsens ägor. Han dog 1796. Kerstin var då 33 år gammal. Hon bodde sedan en tid på Gyllinges ägor, sedan på Narbäckens ägor, Därefter kom hon till en backstuga på Näteryds ägor.

Dottern Maja Eriksdotter hade varit trolovad med livgrenadjären Häggberg i Stora Aleryd. Denne avled 25 oktober 1815, innan giftermålet. Då väntade hon barn. Det blev en dotter, Anna Karin, och hon föddes i Näteryd den 14 februari 1816.

Kerstin Arvidsdotter flyttade 1816 med dotter och dotterdotter till Narbäck och året därpå till Lilla Krokek. Där bodde hon till 1832. Då flyttades hon till Fattighuset i Ödeshög. Där avled hon den 16 april 1837 av ålderdoms bräcklighet. Hon var utfattig. Hon levde som utfattig änka i 41 år. Hon kan framstå som en hjältinna. Vi ger henne en medalj i efterskott.

Hennes dotter, Maja Eriksdotter gifte sig 1836 med torparen Abraham Nilsson i Harsbol och de flyttade till Åby socken. Hon avled på Stora Renemo ägor 1851.

Dotterdottern Anna Karin Häggberg ingick 1836 äktenskap med livgrenadjär Stål i Sjögetorp. Denne avled fem timmar efter vigseln av förkylning. Hon ingick 1838 nytt äktenskap med livgrenadjären Jonas Ross i Kråkeryd. De blev senare farföräldrar till bl. a. Gunnar Hård i Stava. Detta var i kortet dramatiska levnadsöden.

Vid vintertinget 1848 förekom ett skuldfordringsmål. Skräddaren Anders Larsson på Åeryds ägor krävde skräddardrängen Gustaf Stark på Näteryds ägor på återbetalning av fyra riksdaler. Detta enligt skuldsedel.

Gustaf Stark inställde sig inte, trots att han nåtts av stämningen. Med

stöd av företedda handlingar ålades han trots sitt uteblivande att betala sin skuld samt dessutom böta för sitt uteblivande. Det är troligt att det rörde sig om Jonas Gustaf Jonsson, se nedan.

Johan Stark 1800-11-06, skräddare och torpare på Näteryds ägor
Stina Persdotter 1787-12-16,
Jonas Gustaf Jonsson 1816-06-17, hennes son med Jonas Mur,

Johan var son till soldaten Nils Stark och Maja Månsdotter i Kopparps soldattorp. Johan tjänade som dräng på olika ställen i bygden, bl. a. Börstabil, Krokek och Porsarp. År 1826 kom han som dräng till Maltmossen. Där på Maltmossens ägor bodde då änkan Stina Persdotter. Hon var dotter till artilleristen Peter Berglund och Maria Abrahamsdotter i Näteryd.

Maria var först gift med torparen Jonas Mur. Denne dog genom självmord 1817 i samband med att han gripits misstänkt för stöld. Hon bodde sedan med sin mor och en son på Maltmossens ägor.

Innan hon sedan gifte sig med Johan Stark hade hon 1821 fött ett oäkta barn, som varit dött vid födseln och som hon *lagt på lönn*. Hon hade lagt in barnet under dörren till Ödeshögs kyrkobod. Hon dömdes för detta till fängelse åtta dagar på vatten och bröd samt att plikta till kyrkan och att undergå hemligt skriftermål.

Det finns åtskilligt att nämna om Johan (Johannes) Stark och denna familj. Från hösttinget 1839 finns en uppgift om att skräddaren Johan Stark i maj 1839 varit i Hårstorp på en auktion där och då svurit, varit överlastad av starka drycker och varit ofridsam.

Om denna familj finns mera att läsa under Kopparp.

I denna redovisning har vi nu kommit in en bit på 1800-talet. Med viss osäkerhet redovisas här följande personer, som boende i Näteryd.

Abraham Persson 1779-07-09, torpare,
H Sara Lena Andersdotter 1782-09-17,
Sonen Gustaf Ulrik 1825-11-30,

Abraham var son till soldaten Peter Vesterberg och Maria Andersdotter på Ängs ägor. Sara Lena var dotter till Anders Fagerdahl och Maria Jonsdotter på Östra Haddåsens ägor. Efter giftermålet 1805 hade de bott på Fagerhults, Jusseryds och Västra Haddåsens ägor.

De kom till Näteryd 1839 från Gräsberg. De uppgavs då vara utfattiga. 1842 flyttade de till Norra Bråten. Abraham Persson dog 1852 och Sara Lena dog 1855, båda på Norra Bråtens ägor.

Peter Jönsson 1783-10-16 i Öggestorp, ötill husö,
Anna Lotta Andersdotter 1805-11-12 i Åby
Barn: Anders 1828-02-22,
Karl Peter 1830-05-30, till Heda 1848
Kristina 1833-07-02, g m arb. Karl August Johannesson
Johan August 1843-10-30, död 1855

Peter och Anna Lotta gifte sig 1827. Peter var son till soldaten Jöns Ärlig och hans hustru Ingrid Andersdotter på Gyllinge ägor. Anna Lotta var dotter till soldaten Anders Hektor och Ingrid Månsdotter på Halvarby ägor.

Under några år arrenderade de den ena halvgården i Porsarp. Därefter arrenderade de Maltmossen åren 1831-1835. Därefter flyttade de till Stora Krokek, där Peter uppgavs öTill husö.

De hade sedan ett torp på Ödeshögs Pilgårds ägor, sedan ett på Klockargårdens ägor i Ödeshög. Därefter hade de ett torp under Orrnäs, innan de 1842 kom till Näteryd. Peter uppgavs då vara sjuk och utfattig och fattighjon, men i öegen stugaö. Vi riktigt förstår att de blivit utslitna av hårt arbete. Peter Jönsson dog 1863.

Dottern Anna Lotta Andersdotter gifte sig 1864 med arbetaren Karl August Johannesson. De bodde på Kushults ägor, kanske Näteryd. Mannen dog 1866 och Kristina tog 17 sept. 1767 ut flyttningsbetyg till Amerika.

Hon reste tillsammans med sin dotter, Kristina Persdotter och hennes två döttrar. Kristina var då änka efter att hennes man, Karl August Johannesson, dött 1866.

Petrus Krus	1813-01-12, livgrenadjär,
Katharina H Nilsson	1810-01-19 i Solberga,
Barn: Johanna Sofia	1833-01-04, död ?
Sofia Maria	1834-05-26, gift med soldaten Klein i Kopparp
Johanna Charlotta	1836-10-29, g m Anders Johansson i Skorperyd
Johan Adolf	1839-06-05,
Karolina Josefina	1842-03-20, g m Karl Johan Andersson i Bodebol
Klara Emilia	1844-12-21,
Edla Kristina o Hedda Vilh.	1847-09-15, tvillingar, döda samma dag
Karl Otto	1849-02-01, soldat med namnet Frid
Gustaf Alfred	1851-04-10,
Anders Peter	1853-04-12,

Petrus var son till torparen Peter Hansson och Anna Maja Eriksdotter på Kulhults ägor. Han gifte sig 1831 med Katharina Helena Nilsson. Hennes bakgrund är okänd. Han var då grenadjär och bodde på Ödeshögs gästgivarvårds ägor. 1832 kom han som livgrenadjär till Kushult. Efter att ha avslutat denna tjänst hade de ett förpantningstorp på Kushults ägor, i Näteryd. Petrus Krus dog 1882 av frossa. Hustrun dog 1888.

Änkan Maja Israelsdotter (1777-02-07), från Adelöv 32, död 1842
dotter Sara Lena Jonsdotter (1791 i Stora Åby)

Maja Israelsdotter var sannolikt dotter till bonden Israel Månsson och hans hustru Ingrid Danielsdotter i Sötåsa i Adelöv. Föräldrarna flyttade från Sötåsa till torpet Stora Gölen under Fotsjö. Hon blev föräldralös tidigt. Hon gifte sig med bonden Jonas Larsson i Syllerstorp.

Denne dog 1805. Redan samma år kom Maja med sin dotter Sara Lena till Kushult. Möjligen hade hon någon släktskap med bonden Israel Olofsson i Kushult.

Hon flyttade därefter till Adelöv men återkom till Näteryd från Adelöv

1832. Hon uppgavs då i husförhörslängden vara *urgammal*, 55 år gammal. Hon dog 1842.

Vid sommaringet 1822 hade kronolänsman Söderström instämt pigan Maja Stina Jönsdotter från Näteryd samt grenadjären Jonas Malm i Maltmossen för lägersmål, varvid Maja Stina blivit havande. Vid rätten framkom att också drängen Peter Månsson hade haft lägersmål med Maja Stina.

Båda dessa, grenadjären Malm och drängen Peter Månsson, dömdes till böter. Malm ansågs vara fader till Maja Stinas barn och dömdes att betala uppfostringshjälp.

Detta skulle ske med en tunna strid säd årligen, hälften råg och hälften korn, samt en riksdaler och 16 skillingar, också årligen, till dess att barnet fyllt femton år. Alla tre skulle genomgå enskild skrift och avlösning i sacristian samt betala avgift till kyrkan.

Om de inte kunde betala böterna skulle de i stället sitta i fängelse fjorton dagar på Linköpings slott. Om de inte kunde betala avgiften till kyrkan fick de i stället genom arbete avtjäna detta.

Jag har inte funnit Maja Stina i mina uppgifter om Näteryd i övrigt och har således inte kunnat identifiera henne.

Karin Svensdotter   1798-01-06, två oä barn, död 1843
oä d Johanna Sofia Johansdotter, (1824)

Karin Svensdotter var torpardotter från Sväm. Hon tjänade som piga, bl. a. i Öninge. Där födde hon 1824 en oäkta dotter, 1831 när hon var piga i Holkaberg fick hon ett dödfött barn. Till Näteryd kom hon 1831. Hon står angiven som piga hos änkan Maja Danielsdotter. Karin Svensdotter dog 1843. Hennes dotter, Johanna Sofia Johansdotter har därefter flyttat från Näteryd.

Peter Nilsson Skarp   1801-04-05, f. livgrenadjär
H Stina Zachrisdotter   1804-12-07
Maria Sofia   1829-01-23
Anna Greta   1833-10-02
d Josefina   1846-09-24, död 1847-12-14

Peter var son till bonden Nils Persson och hans hustru Maj-Lena Persdotter i Gyllinge. Stina var dotter till bonden Zachris Jonsson och hans hustru Katharina Hansdotter i Bultsbol, senare boende i Kulhult. De gifte sig 1827. Då var Peter nytillträdd som soldat för Kråkeryd. Peter dömdes två gånger för stöld. 1840 flyttade familjen till Kushults ägor, sannolikt till Näteryd. Peter Skarp dog 1853. Stina dog 1858.

Bouppteckningen efter änkan Kristina Zachrisdotter upptog *två finger-ringar av silver, en liten kopparpanna, en järngryta, en dito gryta med brandring och grepe, en base, en panna, en dragkista, ett bord, två gamla soffor, ett skåp, två gamla stolar, en klocka av trä, två gamla kistor, ett skrin, fyra stolar, skräp, en vävstol. Den avlidnas gångkläder åtta riksdaler (1 par kängor, en kofta, två klänningar, tre gamla kjolar, tre lintyg, ett par*

strumpor, en pälsströja, fyra förkläden, två kjolar, fyra näsdukar, ett vitt kläde, ett par vantar, två underkjolar), en stugubyggnad 16, en gärdesgård runt torpet 1 riksdaler, innestående fordran i 1/24 hemman Kushult 50 riksdaler. Summa tillgångar 92 riksdaler åtta skillingar, skulder 37 riksdaler 32 skillingar, behållning 53 riksdaler 23 skillingar, fyra runstycken.

Stina Nilsson 1787 i Rök, inhyses piga,
- d Anna Andersdotter 1811, oäkta,

Stina Nilsson var dotter till soldaten Nils Hasselgren och Lena Jonsdotter. Hon var född i Rök, där fadern varit soldat. Efter avskedet från försvaret bodde familjen på Frebols ägor. Stina var piga på olika håll i bygden, Öninge, Frebol, Kushult.

Till Kushults ägor (Näteryd?) kom hon från Lilla Krokek 1822. Hon hade ett ganska svårt liv. Hon beskrivs i husförhörlängderna som, *fattighjon, lägrad, som lösdriverska*, med ett oäkta barn, Anna Andersdotter, född 12/11 1811. Kvinnor med oäkta barn hade det mycket svårt förr i tiden. Stina Nilsson dog 30 maj 1826 av bröstfeber, 39 år gammal.

Om dottern, Anna Andersdotter kan tilläggas att hon blev gift med Johannes Jönsson, inhyses på Angseryds och senare på Siggeryds ägor. Hon dog där 1860

Emanuel Persson 1797-11-18, torpare,
h Kristina Svensdotter 1807-04-13 i Väversunda
Son Karl Johan Oskar 1829-12-01,

Emanuel var troligen son till bonden Peter Jonsson och hans hustru Sara Jonsdotter i Öninge. Kristina var dotter till bonden Sven Samuelsson och hans hustru Katharina Jonsdotter i Klämmestorp, men född i Väversunda. Till Näteryds ägor kom de från V Tollstad 1827.

De flyttade efter ett par år till ett förpantningstorp på Kulhults ägor. De flyttade sedan till Glasfall där de arrenderade ena gården, sedan till Tällekullen och därefter till Klämmestorp och senare till Gåsabol. Där slutade Emanuel sina dagar som fattighjon 1877. Kristina Svensdotter dog där två år senare.

Anders Krok 1811-04-01 i Åby, torpare,
h Maja Kaisa Jonsdotter 1811-05-11, från Kush.36,
Barn: Anna Greta 1838-08-01, död 440910 av slag
Karl Johan 1840-10-09, död 440131 av magplåga,
Kristina Karolina 1843-03-10, död 440721 av slag
Karl Gustaf 1845-09-07, död 570923 av rödsot
Kristina Sofia 1848-08-24,
Amalia 1851-10-12, g m Frans Alfr Rosenkvist, se nedan
Josefina 1855-12-10, död 570920 av rödsot

Anders och Maja gifte sig 1836 och kom då till Näteryd. Anders var son till Johannes Abrahamsson och Maja Jonsdotter på Amundeby ägor. Maja var dotter till bonden Jon Andersson och Maja Johansdotter i Södra Bråten.

År 1837 flyttade de till Östra Haddåsen. De kom 1843 tillbaka till Näteryd.

Anders och Maja fick åtminstone sju barn. Av dessa dog fem innan de nådde vuxen ålder. Maja uppgavs i husförhörslängderna lida av värk och giktplågor efter rödsot. Två av barnen dog också av rödsot 1857. Anders dog 1873 av förkylning. Maja dog 1883 i Fattighuset.

Bouppteckningen efter Anders Krok visade tillgångar för 78 riksdaler, en stuga för 40 riksdaler och den avlidnes gångkläder till 13 riksdaler. Skulderna uppgick till 68 riksdaler. Behållning 10 riksdaler. Bouppteckningen förrättad av J P Håkansson i Börstabol och Johannes Pettersson i Sunnesjö.

Karl Johan Johansson Krok	1821-01-28, torpare,
H Lovisa Dorotea Sjöberg	1820-09-19,
d Maria Sofia	1846, död 571004
d Augusta	1848
d Josefina	1854, död 570924

Karl var son till torparen Johan Abrahamsson Krok och hans hustru Maja Jonsdotter på Hårstorps ägor. Lovisa var dotter till snickaren Karl Sjöberg och hans hustru Maja Stina Månsdotter i Ödeshög.

De gifte sig 1845 och bodde först *inhyses* i Sunneryd men flyttade till Näteryds ägor 1850. Där dog Karl Johan Krok den 29 september 1857 i den stora rödsotsepidemin. Dottern Josefina dog i samma epidemi dagen efter fadern. Några dagar senare dog även dottern Maria Sofia, också i samma sjukdom.

Lovisa uppges i husförhörslängden vara *utfattig änka i egen stuga*. Där står också *till kurhuset för fistelbölder eller elakartade bulnader 10 januari 1856*. Hon utskrevs 23 december 1856 men fick återvända ötill kurhuset 27 oktober 1857".

Hon återkom tydligen från kurhuset och år 1867 gifte hon sig med skomakaren Gustaf Israelsson. De bodde i hennes stuga i Näteryd till en början, men år 1871 flyttade de till Gåsabol. Där hade de förvärvat en liten gård om 1/36 mtl. Där dog " bondhustrun Lovisa Sjöberg den 8 juni 1891 av lungrot, 81 år gammal". Gustaf dog 1892.

Av bouppteckningen efter Karl Krok framgår att tillgångarna uppgick till 82 riksdaler, därav byggnaderna till 48 riksdaler, en stuga med kök och förstuga, ett fähus med lada, hans gångkläder upptogs till 17 riksdaler.

Skulderna uppgick till 33 riksdaler. Behållningen var 15 riksdaler. Bouppteckningen gjord av Anders Andersson i Fogeryd och Johan Jönsson i Tällekullen.

Som *inhyses* hos familjen i Näteryd bodde den *näslöse, vanföre och oduglige* drängen Samuel Johan Svensson, född 18 mars 1813 i Västra Tollstad. Han var son till bonden Sven Samuelsson och hans hustru Karin Johansdotter.

De kom från V Tollstad till Klämmestorp, bodde också i Hårstorp och i Åeryd. Samuels levnadsöde är värt att stanna upp inför och begrunda. Varje

gång jag sett mina anteckningar om honom har jag funderat över honom en stund innan jag kunnat gå vidare.

Samuel stannade kvar länge i föräldrahemmet. Kanske var det utseendet som gjorde detta. Han bodde sedan som inhyses i många familjer fram till 1868 då han bor öi egen stugaö i Skrädeberg.

Samma år gifte han sig, 55 år gammal, med Greta Lovisa Johansdotter från Hultsjö församling i Småland. Hon var 53 år gammal när hon gifte sig med Samuel. Hon dog av bröstsjuka 1889. Samuel dog den 16 april 1891 av syfilis.

Frans Alfred Rosenkvist 1854-11-02 i Gränna, arbetare,
h Amalia Krok 1851-10-12,

Frans var son till torparen Johan Rosenkvist och hans hustru Johanna Johannesdotter i Mellby Skepparegård i Gränna landsförsamling. Amalia var dotter till Anders Krok och Maja Kaisa Jonsdotter i Näteryd, se ovan. Hon gifte sig 1878 med Rosenkvist och de bodde någon tid i Näteryd innan de 1881 emigrerade till Amerika.

Gustaf Johansson 1829-02-22 i Adelöv, arbetare,
h Maja Stina Nilsdotter 1838-02-13 i Gränna,
Barn: Karl Gottfrid Ferd. 1863-05-14, t Gränna 79
Hulda Matilda 1865-08-15, t Stav. 80
Johan Ernst 1868-03-11, till Varv 1885
August Reinhold 1871-03-27,
Gustaf Albin 1874-07-13,
Frans Teodor 1877-05-28,

Gustaf och Maja Stina gifte sig 1860 och kom till Kushults ägor (Näteryd ?) strax därefter. Han var son till bonden Johannes Jonsson och hans hustru Maja Jansdotter i Bollkälle i Adelöv.

Hon var dotter till bonden Nils Magnus Johannesson och hans hustru Karin Larsdotter i Åsmark, Gränna landsförsamling.

De uppgavs i husförhörlängderna vara inhyses. De har flyttat från Näteryd strax efter sekelskiftet, okänt vart.

Anders Peter Herman Ax 1845-02-12, soldat
h Matilda Andersdotter 1855-09-21 i Gränna,

Anders var son till torparen Johannes Hurtig och Stina Persdotter på Bodebols ägor. Fadern dog innan sonen föddes. Matilda kom från Östra Tuggarp i Gränna socken och var dotter till Anders Peter Nilsson och Lotta Gustafsdotter.

Anders kom till Kushult som rekryt redan 1869. Han efterträdde sedan den förutvarande soldaten för Kushult, Petrus Krus.

Samtidigt uppgavs att han brukade 1/24 mantal i Kushult. Anders och Matilda gifte sig 1875. De bodde på det torp som senare kallades Fridhem.

De hade inga egna barn. Hon dog 1911 och han flyttade till Vårdsäter i Ödeshög 1932. Möjligen bodde han någon tid i Järnstad innan han kom till Vårdsäter.

Sven Johan Johannesson Lundkvist 1832-02-07 i Gränna, smed,
h Kristina Maria Jonsdotter 1845-07-28,
Barn: oä d Anna Emilia 1868-07-13, oä dotter till Elin Maria Askeroth
Karl Hjalmar 1870-10-03,
Selma Serena 1873-01-12, till Des Moines, IOWA i USA
Johan Ernst 1875-09-22,
Gustaf Albin, hennes oä 1875-06-11, gårdfarihandlare
David Leonard 1881-03-12,
Alma Josefina 1884-09-25,
Helga Maria 1887-01-16,
Ester Maria Elisabet 1889-01-24,

Lundkvist kom från Gränna församling och var son till torparen Johannes Adamsson och Karin Svensdotter på Uppgränna Dagsagård. Han kom som smedgesäll till Skansen på Sunneryds ägor 1868. Han hade där en piga som hette Elin Maria Askeroth. Hon hade också en dotter, Anna Emilia, född 1868.

År 1870 gifte sig Lundkvist och Askeroth. Hon dog 1878 och Lundkvist gifte sig året därpå med Kristina Maria Jonsdotter. Hon var dotter till torparen Jonas Jakobsson från Stora Krokek. 1876 skrevs han inte längre smedgesäll utan smed.

År 1881 flyttade de från Sunneryd till Kushults ägor. Det var i praktiken ingen lång flyttning. Det var från torpet Skansen ett par hundra meter söderut till en stuga på *flatberget* utmed den gamla Holavedsvägen.

Var Lundkvist hade sin smedja vet jag inte. Sven dog 1913 men Kristina bodde kvar i stugan till 1926, då hon flyttade till Ödeshög. De sista åren bodde Jenny Vetter hos henne.

Åtskilliga personer har minnesbilder av stugan, bl. a. Gunnar Hård och Gösta Kall. Gösta Kall har berättat att i stugan fanns inget golv, mer än *flatberget*.

I stugan på *flatberget* fanns många barn. Där fanns inte något materiellt överflöd. Så har ättlingar berättat. Sonen Albin Lundkvist, blev gårdfarihandlare. Äldre personer kommer nog ihåg honom än idag.

Johan August Bengtsson 1833-08-02, bonde, arbetare,
h Sofia Lovisa Jansdotter 1828-08-06,
Barn: Karl August 1857-03-06, till Rök 1876, till Amerika 1880
Klara Josefina 1858-09-17, Rök 1873, se nedan
Karolina Albertina 1860-10-18, oduglig, ur m, sömmerska

Augusta Vilhelmina	1864-03-01, till Amerika 1883
Axel Niord	1869-09-15, död 1870-10-15,
Gustaf Adolf	1871-11-08, död 1872-02-14

Johan August Bengtsson var son till bonden Bengt Israelsson och hans hustru Johanna Persdotter i Kushult. Sofia Lovisa var dotter till bonden Johan Larsson och Katharina Eriksdotter i Bankaby.

Efter giftermålet 1856 arrenderade de gårdar, i Kushult och i Bodebol. De bosatte sig sedan i Näteryd.

Bengtsson står därefter antecknad som arbetare. Han dog på 1920-talet. Under något år efter Bengtssons död bodde Henning Sköld där med sin familj. De flyttade 1927 till Grönelund på Sunneryds ägor.

Om dottern Klara Josefina är antecknat att hon flyttade till Rök 1873. Hon gifte sig men blev änka tidigt. År 1890 bodde hon med fyra barn på Fattighuset i Svanshals.

<u>Carl</u> Oskar Lindberg	1891-08-19 i Enåsa, R län, trädgårdsmästare
<u>Anna</u> Viktoria Andersson	1901-03-03,
Barn: <u>Mary</u> Viola	1923, bosatt i Vadstena,
<u>Disa</u> Violet	1926, bosatt i Gränna, död 2002
<u>Karl</u> Rune	1930, bosatt i Ödeshög,
<u>Fred</u> Ruben	1932, bosatt i Stockholm,
<u>Solveig</u> Harriet	1933, bosatt i Ödeshög,
Bernt <u>Vidar</u>	1936, bosatt i Finspång,
<u>Birgitta</u> Aina	1939, bosatt i Skänninge,

Carl Lindberg var född i Enåsa i Skaraborgs län. Han hade haft anställningar på många olika håll innan han kom till våra bygder. Förutom i sin hembygd hade han haft arbeten i Västervik, Linköping, Söderköping, Örebro, Borlänge, Mölndal och Vadstena.

Det var 1921 som han fick kontakt med trävaruhandlaren Konrad Hård. Denne hade då byggt ett hus i Lilla Krokek och Carl åtog sig att anlägga en trädgård. Året därpå byggdes nytt missionshus och han fick arbete med detta. Han var då hantlangare åt muraren Farman Bengtsson.

Han var också med vid Stava hamn som var en livlig utskeppningsplats för ved och virke. Han var med och lastade många vedskutor. En söndag i augusti 1922 var han i Hästholmen och såg ångaren Per Brahe som då bärgats. Den sjönk några år tidigare, i en storm tisdagen den 19 november 1918, med man och allt.

Det var denna söndag i augusti 1922 som Carl träffade sin blivande maka, Anna. Hon var då piga i Munkeryd. Hon var dotter till Hjalmar Andersson och Hanna Maria Andersdotter i Skälaby.

De gifte sig 1923 och bodde sedan i Bankaby. Första tiden arbetade han hos bönderna i närheten. Vintertid var det skogsarbete. Mer och mer blev det trädgårdsarbete. Under tiden mars ó augusti 1928 var han anställd vid Hagabergs handelsträdgård i Hästholmen. Den 1 september 1928 flyttade de till Näteryd. Där köpte de hus och tomt av Ernst Johansson i Kushult för 1200 kronor.

Uppgifterna här ovan har jag hämtat ur Carl Lindbergs egen levnadsbeskrivning. Han var en god skribent och han skrev också dagbok över åren i Näteryd. Barnen har dessa dagböcker.

Ett växthus byggdes i Näteryd 1931 och han odlade där grönsaker, mest gurkor och tomater. Han drev också fram blomplantor. Växtodlingen skedde dels i Näteryd och dels på jord som arrenderades i Rossholmen och Maltmossen.

De sålde sina grönsaker och blommor på torget i Ödeshög på tisdagarna, i Tranås på fredagarna och på Västra Torget i Jönköping på lördagarna. Första gången i Jönköping var den 13 september 1930. Till en början var det Einar i Lilla Krokek som skjutsade i sin bil. Från 1932 blev det Sven i Maltmossen.

Utöver trädgårdsrörelsen i Näteryd arbetade han också med olika typer av trädgårdsanläggningar i bygden. Han sålde många fruktträd. Vid denna tid blev det populärt att anlägga fruktträdgårdar. Lindberg fick ofta uppdrag att beskära fruktträd.

Han deltog också aktivt i bildandet av en fruktodlarförening i Bultsbol. Den bildades 8 mars 1930. I stavabygden hade tidigare startats en sådan förening.

Han sålde också kristallradiomottagare. Detta började redan 1926. Det var Ivar i Haddåsen som introducerade honom i denna syssla. De köpte sådana anläggningar vid Axfors i Tranås och monterade sedan dessa hos kunderna. Oftast bestod det av att han satte upp en antenn på ladugården och drog sedan ledning till bostadshuset. Han sålde ett 100-tal sådana apparater.

I juli 1952 köpte han en cykel med hjälpmotor och kunde på så sätt lite enklare kуска runt i bygden. Detta var innan mopederna gjort entré.

Carl Lindberg dog 1974. Anna dog 1989. Husen i Näteryd har sedan dess använts som fritidshus av barnen.

Oskar Filip Kall	1885-12-30 i Väderstad, vägarbetare,
Elsa Maria Gustafsson	1898-02-22,
Nils	1919-03-31,
Gösta	1920-07-27,
Kurt	1925-07-03,

Oskar och Elsa gifte sig 1919. De bodde först i Daglösa, Hårstorp och Stava innan de 1932 kom med sina söner till Fridhem i Näteryd. Filip Kall var född i Väderstad. Elsa hade sina rötter i Ärliatorpet i Stora Smedstorp. Filip Kall dog 1966.

Elsa bodde kvar i Näteryd en tid men flyttade sedan till Ödeshög. Huset hade hon kvar någon tid till och bodde där möjligen också någon sommar ytterligare. Sedan såldes det och Fridhem har sedan dess använts som fritidsbostad.

I Näteryd finns idag inga åretruntboende. Husen används som fritidshus. Det är länge sedan det odlades på Näteryds små åkergården. Rakt över ägorna går motorvägen med sitt ständiga brus.

Detta är min berättelse om byn. Den har mest handlat om äldre tider. Om senare tid och nutid överlämnar jag till människorna i byn att själva berätta.

Jag har på liknande sätt skrivit om övriga byar i Stava-bygden samt en särskild berättelse om bygden.

Jönköping i oktober 2009

Arne Ivarson